Asiantuntijalausunto maa- ja metsätalousvaliokunnalle 18.10.2022
Tove Jern / Maa- ja metsätalousministeriö

Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi kasvinsuojeluaineiden kestävästä käytöstä (COM(2022)305 final)

Tausta

Komissio julkaisi 22.6.2022 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi kasvinsuojeluaineiden kestävästä käytöstä (COM(2022)305 final). Ehdotuksella on tarkoitus korvata voimassa oleva direktiivi torjunta-aineiden kestävästä käytöstä (2009/128/EY). Voimassa oleva direktiivi oli seurausta komission antamasta tiedonannosta torjunta-aineiden kestävää käyttöä koskevasta teemakohtaisesta strategiasta vuodelta 2006.

Komission ehdotuksen perustelujen mukaan direktiivin soveltamisessa ja noudattamisen valvonnassa on esiintynyt heikkouksia. Osana Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa (COM(2019) 640 final) komission Pellolta pöytään - strategiassa (COM(2020) 381 final) tuodaan esiin tarve siirtyä oikeudenmukaiseen, terveelliseen ja ympäristöystävälliseen elintarvikejärjestelmään. Pellolta pöytään –strategiassa ehdotetaan kahta erityistavoitetta kemiallisten kasvinsuojeluaineiden käytön – ja niistä aiheutuvien riskien – sekä vaarallisempien kasvinsuojeluaineiden käytön vähentämiseksi vuoteen 2030 mennessä.

Uudistuksella pyritään sovittamaan toimet yhteen Euroopan vihreän kehityksen ohjelman ja Pellolta pöytään –strategian sekä monien muiden komission ohjelmien ja aloitteiden tavoitteita. Ehdotuksella pyritään vähentämään kasvinsuojeluaineiden käytöstä aiheutuvia riskejä ja vaikutuksia ihmisten terveyteen ja ympäristöön saavuttamalla Pellolta pöytään –strategiassa asetettuja kasvinsuojeluaineiden vähentämistavoitteita ja edistämällä integroidun torjunnan ja kemiallisten kasvinsuojeluaineiden vaihtoehtojen käyttöä.

Ehdotuksen sisältö

Ehdotuksessa säädetään kemiallisten kasvinsuojeluaineiden käyttöä ja niistä aiheutuvia riskejä koskevien vähennystavoitteiden asettamisesta. Ehdotuksessa esitetään tavoitteet, joiden mukaan kasvinsuojeluaineiden käyttöä ja niistä aiheutuvia riskejä olisi vähennettävä EU-tasolla 50 prosenttia Pellolta pöytään - strategian mukaisesti vuoteen 2030. Jäsenvaltioiden tulisi kansallisessa lainsäädännössään asettaa sitovia tavoitteita, jotka voivat poiketa EU:n 50 prosentin tavoitteista. Poikkeusta koskevissa säännöksissä annettaisiin mahdollisuus ottaa huomioon vuoden 2011 jälkeen tapahtunut muutos sekä kasvinsuojeluaineiden käytön intensiteetti. Intensiteetillä tarkoitetaan kasvinsuojeluaineiden painotetun myyntimäärän jakamista käytössä olevalla maatalousmaalla.

Lisäksi ehdotuksessa säädetään kansallisista toimintasuunnitelmista, integroidusta torjunnasta, kasvinsuojeluaineiden käyttäjien koulutuksesta, levitysvälineiden testauksesta ja kasvinsuojeluaineiden käytön kiellosta herkillä alueilla. Ehdotus edellyttäisi kasvinsuojeluaineiden käyttäjien vievän käyttökirjanpitonsa sähköiseen rekisteriin. Myös levitysvälineet tulisi viedä uuteen sähköiseen rekisteriin.

Ehdotuksen oikeusperusta

Ehdotuksen oikeusperustana on Euroopan unionin toiminnasta tehty sopimuksen (SEUT) 192 artiklan 1 kohta, jolla annetaan EU:lle valtuudet toteuttaa toimia, joilla säilytetään, suojellaan ja parannetaan ympäristön laatua ja suojellaan ihmisten terveyttä. EU:n toimet alalla ovat perusteltuja kyseessä olevien ympäristö- ja kansanterveysnäkökohtien vuoksi. Ehdotus käsitellään tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä Euroopan parlamentin kanssa. Valtioneuvosto pitää ehdotuksen oikeusperustaa asianmukaisena. Valtioneuvosto pitää komission ehdotusta suhteellisuus- ja toissijaisuusperiaatteen mukaisena.

Asiantuntijalausunto maa- ja metsätalousvaliokunnalle 18.10.2022
Tove Jern / Maa- ja metsätalousministeriö

Ehdotuksen vaikutukset

Ehdotus lisäisi hallinnon työmäärää merkittäväksi, koska vaatimukset kansallisille toimintaohjelmille olisivat laajemmat ja yksityiskohtaisemmat kuin voimassa olevat vaatimukset sekä sisältövaatimusten että vaadittavien arviointien ja raportointien osalta. Lisäksi uusien sähköisten rekisterien ja viljelykasvikohtaisten integroidun torjunnan ohjeiden laadinta työllistäisi. Ehdotus lisäisi myös toimijoiden hallinnollista taakkaa. Työmäärä lisääntyy kirjanpidon tiukempien vaatimusten ja yksityiskohtaisempien integroidun torjunnan säännösten seuraamisen ja seuraamisen kirjaamisen kautta. Työmäärän lisääntyessä myös taloudelliset vaikutukset kasvaisivat.

Ehdotuksen mukaiset vähentämistavoitteet Suomelle olisivat komission esittämän laskelman mukaan kemiallisten kasvinsuojeluaineiden käytön ja riskien osalta 53 prosenttia ja vaarallisempien kasvinsuojeluaineiden käytön osalta 41 prosenttia. Jos kemiallisia kasvinsuojeluaineita koskeva tavoite laskettaisiin jättäen pois metsätaloudessa käytettävät ureavalmisteet olisi tavoite 43 prosenttia, eli kymmenen prosenttia alhaisempi.

Ehdotuksesta aiheutuvia resurssitarpeita ei ole vielä arvioitu.

Ehdotuksella arvioidaan olevan myönteisiä ympäristövaikutuksia, koska sen on tarkoitus vähentää kasvinsuojeluaineiden käyttöä sekä terveydelle ja ympäristölle aiheutuvia riskejä. Koska kasvinsuojeluaineiden nykyiset ympäristöriskit ovat valtaosassa Suomea pieniä, kemikaalien käytön vähentämisen ympäristövaikutukset olisivat useimmilla alueilla vähäisiä.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto pitää tärkeänä kasvinsuojeluaineita koskevien olemassa olevien ja valmisteilla olevien eri politiikkojen ja niiden tavoitteiden välistä koherenssia.

Valtioneuvosto kannattaa vahvasti toimia kasvinsuojeluaineiden käytöstä aiheutuvien riskien vähentämiseksi. Toimista päätettäessä tulisi huomioida jäsenvaltioiden erilaiset lähtötilanteet. Valtioneuvosto pitää tärkeänä integroidun torjunnan soveltamisen vahvistamista ja osana soveltamista tukee vähäriskisten kasvinsuojeluaineiden ja kemiallisten kasvinsuojeluaineiden vaihtoehtojen käytön edistämistä. Valtioneuvosto korostaa koulutuksen ja tiedottamisen tärkeyttä kasvinsuojeluaineiden käytöstä aiheutuvien riskien vähentämiseen pyrkivässä toiminnassa.

Ehdotuksen säännökset kasvinsuojeluaineiden käytön ja muiden seurantatietojen (koulutus, neuvonta, levitysvälineiden tarkastus yms.) saatavuuden parantamisesta ovat periaatteessa kannatettavia. Ehdotuksen vaatimukset ovat hyvin laajat. Vaatimukset lisäisivät erityisesti kasvinsuojeluaineiden käyttäjien ja viranomaisten hallinnollista ja taloudellista taakkaa merkittävästi, joten säännösten soveltamisessa tulisi olla riittävän pitkät siirtymäajat. Vaatimusten laajuutta on myös syytä tarkastella ehdotuksen jatkovalmistelussa ja muutoinkin pyrkiä hallinnollista ja taloudellista taakkaa lisäävien vaatimusten rajaamiseen ehdotuksen tavoitteisiin nähden tarkoituksenmukaiselle tasolle.

Valtioneuvosto pitää uuden teknologian edistämistä ehdotuksen tavoin hyvin positiivisena, mutta huomauttaa, että maatalouden nykyisessä kustannuskriisissä Suomessa kasvinsuojeluaineiden käyttäjillä ei välttämättä ole taloudellisia mahdollisuuksia ottaa uutta teknologiaa käyttöön. Valtioneuvosto pitää ehdotukseen sisältyvää säännöstä miehittämättömillä ilma-aluksilla tehtävän kasvinsuojeluaineiden lentolevityksen mahdollistamisesta tietyissä rajatuissa tapauksissa positiivisena.

Asiantuntijalausunto maa- ja metsätalousvaliokunnalle 18.10.2022
Tove Jern / Maa- ja metsätalousministeriö

Valtioneuvosto pitää tärkeänä vesien hyvän tilan saavuttamista ja sen ylläpitämistä sekä turvallisen juomaveden saatavuuden varmistamista.

Ehdotus antaisi mahdollisuuden EU:n yhteisen maatalouspolitiikan keinoin rahoittaa ehdotuksen edellyttämiä toimia viiden vuoden ajan. Valtioneuvosto pitää ajatusta hyvänä, mutta toteaa, että seuraavan ohjelmakauden suunnittelu on jo niin pitkällä, että käytössä oleva rahoitus on jaettu eikä sitä voida hyödyntää kasvinsuojeluaineiden käyttöä koskevan lainsäädännön toimeenpanon tukemiseen. Valtioneuvosto toteaa, että CAP-suunnitelmassa kasvinsuojeluaineiden käyttöä vähennetään muiden toimenpiteiden, kuten viljelykierron, avulla. Jos ehdotuksesta käytävät neuvottelut EU:ssa kestävät pitkään ja toimeenpano siirtyy yhteisen maatalouspolitiikan seuraavalle ohjelmakaudelle, tilanne voi olla toinen.

Valtioneuvosto voi hyväksyä yleisen tavoitteen kasvinsuojeluaineiden käytön määrällisestä vähentämisestä EU:n tasolla. Valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti komission ehdotuksen mukaisten kansallisten kasvinsuojeluaineiden käytön vähentämistavoitteiden asettamiseen. Vähentämistavoitteiden asettamisen valmistelussa olisi huomioitava huoltovarmuustekijät ja kasvinsuojelun muuttuva tarve. Lisäksi valtioneuvoston mielestä ehdotus ei vähentämistavoitteiden asettamisessa anna riittävästi mahdollisuutta ottaa huomioon jäsenvaltioiden erilaiset lähtötilanteet.

Ehdotuksen vähentämistavoitteiden tehtävä on ohjata jäsenvaltioita kohti Pellolta pöytään –strategian ja biodiversiteettistrategian kahden kasvinsuojeluaineita koskevan tavoitteen täyttymistä. Pellolta pöytään –strategia koskee maataloutta ja tavoitteiden tulisi siten koskea maataloudessa käytettäviä kasvinsuojeluaineita. Ehdotuksen mukaan tavoitteisiin tulisi kuitenkin sisällyttää kaikkien kasvinsuojeluaineiden, myös muualla kuin maataloudessa käytettävien aineiden, myynti. Valtioneuvosto katsoo, että jäsenvaltiolle tulisi antaa mahdollisuus jättää vähentämistavoitteiden ulkopuolelle sellaiset kasvinsuojeluaineet, joita käytetään vain metsätaloudessa. Muilta osin kuin vähentämistavoitteiden osalta asetusehdotusta sovellettaisiin myös metsätaloudessa käytettäviin kasvinsuojeluaineisiin. Tällä hetkellä poikkeus koskisi juurikäävän torjuntaan käytettäviä ureavalmisteita.